

УДК 781.63

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-5>**Артем ДМИТРИЧЕНКОВ**

доктор мистецтва, викладач класу труби кафедри музичного мистецтва естради та джазу, Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна, 61072

ORCID: 0000-0002-2034-9467

Бібліографічний опис статті: Дмитриченко, А. (2025). Вплив творчості Артуро Сандовалю на джазових музикантів кінця XX – початку XXI століття. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 33–37, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-5>

ВПЛИВ ТВОРЧОСТІ АРТУРО САНДОВАЛЯ НА ДЖАЗОВИХ МУЗИКАНТІВ КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Стаття аналізує напрями впливу Артуро Сандовалю на виконавські практики джазових музикантів кінця XX – початку XXI століття. Мета роботи – визначити напрями впливу творчості Артуро Сандовалю на джазових музикантів кінця XX – початку XXI століть і показати, як його техніка, ритмічне мислення та педагогічні практики змінили виконавські стандарти, репертуар і навчальні підходи. Методологія: застосовано поєднання історико-музикологічного опису, порівняльного стилістичного аналізу й рецептивного підходу. Наукова новизна полягає в уточненні таких стійких механізмів впливу: технічний зсув у трубній грі, де стабільна робота в екстремальних регістрах, артикуляційна точність і витривалість закріпилися як нова професійна норма; ритмічне оновлення, коли клейв та тумбао стали формотворчою основою імпровізації у некубінських складах; педагогічна екосистема, що через публічні майстер-класи та інституційні зрушення збалансувала академічні та імпровізаційні компетенції. Висновки: вплив Сандовалю вийшов за межі індивідуальної віртуозності. Механіка цього впливу проявляється у стандартизації складних трубних прийомів, у переосмисленні ролі афро-кубінського коду як формотворчого чинника мови джазу, а також у зміні педагогічних пріоритетів, що тепер заохочують універсальність як норму. Інституційна легітимізація латин-джазу та його присутність у програмах провідних центрів створили рамку, в якій модель Сандовалю з приватної віртуозності перетворилася на спільний професійний еталон. Його модель піднесла технічну планку джазової труби, нормалізувала афро-кубінський метроритм у мейнстрімі й переорієнтувала освітні практики на універсальність. Отримані результати окреслюють цілісну рамку для подальших досліджень рецепції латиноамериканських впливів у глобальному джазі та для оновлення навчальних програм у вищій музичній освіті.

Ключові слова. Артуро Сандоваль, джаз, джазовий музикант, вплив.

Artem DMYTRYCHENKOV

Lecturer in Trumpet, Department of Variety and Jazz Musical Art, Kharkiv I. P. Kotliarevsky National University of Arts; PhD Student, Department of Variety and Jazz Musical Art, Kharkiv I. P. Kotliarevsky National University of Arts, 11/13 Maidan Konstytutsii, Kharkiv, Ukraine, 61072

ORCID: 0000-0002-2034-9467

To cite this article: Dmytrychenkov, A. (2025). Vplyv tvorchosti Arturo Sandovalia na dzhazovykh muzykantiv kintsia XX – pochatku XXI stolittia [The impact of Arturo Sandoval's work on jazz musicians at the turn of the 20th–21st centuries]. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 33–37, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-5>

THE IMPACT OF ARTURO SANDOVAL'S WORK ON JAZZ MUSICIANS AT THE TURN OF THE 20TH–21ST CENTURIES

The article analyzes the vectors of Arturo Sandoval's influence on the performance practices of jazz musicians at the turn of the 20th–21st centuries. The aim is to identify the directions of Sandoval's impact on jazz musicians of this period and to show how his technique, rhythmic thinking, and pedagogical practices reshaped performance standards, repertoire, and instructional approaches. Methodology: a combination of historical-musicological description, comparative stylistic analysis, and a reception-oriented approach is applied. Scientific novelty lies in clarifying the following stable mechanisms of influence: a technical shift in trumpet playing, where reliable work in extreme registers, articulatory precision, and stamina became a new professional norm; rhythmic renewal, whereby clave and tumbao assumed a form-

shaping role in improvisation beyond Cuban ensembles; and a pedagogical ecosystem which, through public master classes and institutional changes, balanced academic and improvisational competencies. Conclusions: Sandoval's impact extends beyond individual virtuosity. Its mechanics manifest in the standardization of advanced trumpet techniques; in the rethinking of the Afro-Cuban code as a form-generating factor in the language of jazz; and in the reorientation of pedagogical priorities that now encourage versatility as a norm. The institutional legitimation of Latin jazz and its presence in leading curricula created a framework in which Sandoval's model evolved from private virtuosity into a shared professional benchmark. His model raised the technical bar for jazz trumpet, normalized Afro-Cuban metro-rhythm in the mainstream, and reoriented educational practice toward versatility. The results outline a coherent framework for further studies of the reception of Latin American influences in global jazz and for updating higher music-education curricula.

Key words: *Arturo Sandoval, jazz, jazz musician, influence.*

Актуальність проблеми. Попри беззаперечний статус Артуро Сандовалю у світовому джазі, його вплив на музикантів останніх десятиліть часто описують без системної фіксації механізмів наслідування або трансферу технік. У центрі уваги зазвичай опиняється історія латин-джазу в цілому, тоді як індивідуальні траєкторії сприйняття лишаються поза фокусом. Необхідним є комплексний огляд того, як саме практики Сандовалю змінювали технічні норми виконавства на трубі, ритмічне мислення ансамблів і навчальні підходи у професійній підготовці джазових виконавців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження Кристофера Вашборна показують, як у 1990-х нью-йоркські інституції легітимували афро-кубинський компонент, що створило попит на музикантів із відповідною компетенцією (Washburne, 2002). Видання К. Вальдеса і Р. Маулеон кодифікують клейв, тумбао та формульні рішення, якими користуються біг-бенди і малі склади за межами Куби (Valdés, Mauleón, 2018). Публіцистика й інтерв'ю з Сандовалем у фаховій пресі фіксують його щоденну рутину, дисципліну апарату і етичні настанови, що переймають молодші виконавці (Mathez, 1990). Українські методичні праці систематизують універсалізацію навичок трубача, підкреслюючи витривалість, роботу в крайніх регістрах та баланс академічного й джазового тренінгу (Концевич, 2019). Історичні й культурологічні студії з латиноамериканської музики – Л. Акости, Д. Робертса, Р. Фернандеса, Н. Саблетта, Р. Мура – розширюють контекст інтерпретації ролі латино впливів у джазі кінця XX – початку XXI століття.

Мета дослідження – визначити провідні напрями впливу творчості Артуро Сандовалю на джазових музикантів кінця XX – початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу. Артуро Сандоваль є однією з найяскравіших постатей пізньомодерної джазової сцени. Його творчість сформувалася на перетині бібопної фразеології, афро-кубинської ритміки та академічної трубної школи, що надало йому статус універсального музиканта: трубача-віртуоза, піаніста, композитора й бендлідера (Acosta, 2002, с. 189).

Підхід митця характеризується двома взаємодоповнювальними векторами, першим з яких є технологічний, що полягає в дисципліні апарату, роботі у крайніх регістрах, артикуляційній пружності та контролі тембру, які він послідовно інтерпретує як професійну норму для джазового трубача (The 2016 International Trumpet Guild Conference, Anaheim, California). Другий – стилістичний, який характеризується інтеграцією клейву, тумбао та форм афро-кубинської традиції у мову мейнстрим-джазу, що змінює роль ритмічного каркасу у формотворенні й драматургії імпровізації (Valdés, Mauleón, 2018, с. 6).

Синтез, який утілює Сандоваль, є результатом співдії джазу й латиноамериканських практик. (Sublette, 2004, с. 557). Дослідження Кристофера Вашборна демонструє, що від часу співпраці Діззі Гіллеспі з Чано Позо кубинський ритмічний код став не екзотичною оздобою, а структурним чинником джазової мови. Інституційні зсуви кінця XX століття – від навчальних програм нью-йоркських шкіл до програм престижних центрів – легітимували цю взаємодію як частину «канонічної» історії (Washburne, 2001, с. 411–416). У такому контексті артист із кубинським корінням, який розглядає бібоп і афро-кубинський метроритм як єдиний простір, стає носієм розширеної норми джазу (Fernández, 2006, с. 97–103).

Творчість Сандовалю виявляється через кілька ключових рис. По-перше, це радикально широкий функціональний діапазон труби

з рівноцінною якістю тону у крайніх регістрах, що поєднано з точністю атаки і витривалістю – параметрами, котрі сучасні методики описують як основу універсальної підготовки трубача, спроможного працювати в академічних і джазових контекстах без зміни базових настанов апарату (Концевич, 2019, с. 182). По-друге, це ритмічна логіка ансамблю, де клейв слугує координатною сіткою організації фрази й гармонії; у матеріалах Чучо Вальдеса і Ребеки Маулеон докладно показано, як корекція «напрямку клейву» або вставка 2/4 такту може визначати побудову періоду й розміщення акцентів у соло – саме цю практику активно переймають позакубинські бенди (Valdés, Mauleón, 2018, с. 22). Третьою ключовою рисою творчості Сандоваль є міжжанрова мобільність – від клубного сету до симфонічної сцени. В щоденній рутині митця технічні вправи співіснують із фортепіанною імпровізацією та роботою над інтонацією в екстремальних регістрах.

Таким чином, творчість Артуро Сандоваль є динамічною системою, в якій техніка, ритм і педагогіка вибудовують нову «мовну норму» джазу, що охоплює не лише індивідуальну віртуозність, а й інституційну реальність.

Виконавська модель Сандоваль стала новим виконавським стандартом, трансформувавши уявлення про «норму» для джазового трубача. Йдеться не лише про екстремальний верхній регістр. Стабільна інтонація у крайніх діапазонах поєднана з пружною атакою та точним контролем звуку на форте та піанісимо, що в остаточному підсумку стало обов'язковою компетенцією для сольних і секційних виконавців. У професійних спільнотах таке володіння інструментом сприймається як маркер «універсальності», адже воно дозволяє безшовно переходити від бібопної фразеології до ліричних балад, від латино до симфонічних партій.

Саме ці компоненти стали фундаментом сучасної професійної підготовки трубача з подвійною спеціалізацією, що потребує витривалості губного апарату, роботи з крайніми динамічними зонами та артикуляційної гнучкості (Концевич, 2019, с. 185).

Артуро Сандоваль поєднав академічну дисципліну апарату з імпровізаційною мобільністю. Цей тип дисципліни у 1990-х роках було публічно артикульовано в професійній пресі, що пришвидшило запит на подібні навички

серед молодших трубачів, зокрема студійних і фестивальних (Mathez, 1990, с. 54).

Ще однією часткою спадщини Сандоваль стало розширення латинського вектора у мейнстрим-джазі.

У 1990-х роках латин-джаз вийшов із ніші «спеціалізованого піджанру» до зони підвищеної уваги великих лейблів і концертних інституцій (Roberts, 1999, с. 236–239). К. Вашборн показав, як нью-йоркська сцена легітимувала афро-кубинську ритміку через записні програми провідних центрів, а також через освітні проекти, що створили стабільний попит на музикантів із відповідною компетенцією (Washburne, 2002, с. 415). Роль Сандоваль полягала в практичному доведенні того, що афро-кубинський метроритм є органічним носієм джазової імпровізації, а не декоративним нашаруванням. Клейвові моделі, тумбао баса, взаємодія конг і біг-бенду набували іншої функції, задаючи формотворення, впливали на драматургію соло та на розміщення акцентів у фразі.

Сформульований Сандовалем підхід до афро-кубинського метроритму став робочою мовою для музикантів поза Кубою. Ще у період його роботи в «Irakere» цей підхід випробували на великій сцені, клейвовий каркас, тумбао баса та взаємодія конг із біг-бендом використовувалися як формотворчі елементи, а не як декоративні ознаки стилю. Пізніше, у сольних програмах, Сандоваль поширив ці принципи на мейнстрим-репертуар, демонструючи, як ритмічна логіка клейву впливає на драматургію соло та розміщення акцентів у фразі. Саме в такому ключі навчальні й аналітичні матеріали – зокрема розбори практик «Irakere» – пояснюють, чому афро-кубинський джаз став продуктивною моделлю для некубинських бендів і як знання клейву безпосередньо переводиться у конкретні імпровізаційні рішення, які наслідують покоління трубачів і піаністів (Valdés, Mauleón, 2018, с. 165). У ширшому контексті це узгоджується з інституційними зрушеннями 1990-х років, які легітимували афро-кубинський компонент у програмах провідних центрів та в освіті (Washburne, 2002, с. 418).

Окремої уваги заслуговує педагогічний вплив творчості Артуро Сандоваль на джазових музикантів кінця XX – початку XXI століть. Публічні майстер-класи Сандоваль і його інтерв'ю у професійних виданнях розкривають

програму щоденного тренування, що поєднує вільну імпровізацію на фортепіано, рутинні технічні вправи на трубі, увагу до резонансів і до інтонації у крайніх регістрах. Фіксація цього досвіду у профільній пресі забезпечила швидкий обіг методичних акцентів серед викладачів і студентів (The 2016 International Trumpet Guild Conference, Anaheim, California). Українська методична традиція також підкреслює важливість «універсалізації» навичок і перехресного тренінгу. У статтях, присвячених розвитку виконавської майстерності сучасного трубача, репрезентовано структуру технік, що дають можливість працювати в академічних і джазових контекстах без зміни базових установок апарату. Це напряду співвідноситься зі щоденною практикою, яку демонструє Сандоваль (Концевич, 2019, с. 182).

Слід зазначити, що ключовим механізмом впливу стала демонстраційна педагогіка на концертах. Публічне перемикання з труби на фортепіано, вокал і перкусію створювало модель «музиканта-оркестру», здатного пояснювати ансамблю ритмічну логіку «зсередини». Таке моделювання ситуації ансамблевого музичного мислення стало предметом наслідування бендлідерів молодшого покоління. Практика, зафіксована у джерелах, дала педагогам підстави вважати міжжанрові стратегії структурною вимогою до навчальних програм, що готують трубачів для сцени та студії (Концевич, 2019, с. 185).

Вплив Сандовалья не обмежується механікою звуковидобування або оркестровими рішеннями, але стосується й професійної етики.

Дослідження канону джазу доводять, що оновити історичний наратив можна лише тоді, коли помітними стають митці з міжнародним впливом, які водночас спираються на традиції бібопу й свінгу. К. Вашборн описує цю подвійність як постійний діалог між канонічним і процесуальним підходами. В ній латинський джаз сприймається як співзасновник мови модерного джазу. Факт інституційного й фестивального визнання Сандовалья підтвердив життєздатність моделі та сприяв розширенню рамок мейнстріму (Washburne, 2002, с. 420–424).

Біографічні розмови з митцем у професійній пресі показують, як особисті історії свободи та самореалізації перетворюються на інструмент наставництва (Moore, 2006, с. 229–231). Саме

через це послідовники сприйняли ідею безперервної праці над собою, дисципліни апарату та поваги до різних жанрових кодів. У такий спосіб індивідуальний досвід став каталізатором етичних норм, що циркулюють у навчальних і концертних середовищах (Mathez, 1990, с. 56).

Поширеність ритмічних моделей афро-кубинського походження у репертуарах некубинських складів кінця 1990-х – початку 2000-х років позначила нову «функціональну грамотність» музикантів. Для трубачів це означало опанування специфічної мікроритміки та фразеології, що міняє розміщення акцентів у соло, а також роботу з антиципацією й затримкою щодо клейву (Valdés, Mauleón, 2018, с. 170).

Також вплив Сандовалья на виконавців на трубі виявляється і в тому, що вони частіше комбінують інструменти. Флюгельгорн використовується для тембрової пластики у баладі, труба для артикуляційної чіткості у швидкому темпі, перкусія та клавішні для демонстрації ритмічної логіки ансамблю. Концепт мультиінструменталізму як педагогічного інструменту та сценічної стратегії вважається індикатором професійної зрілості та напряду пов'язується з моделлю, яку популяризував Сандоваль у власних програмах (Концевич, 2019, с. 182).

Постать Сандовалья стала головним аргументом на користь збалансованого поєднання видовищності та музикальної відповідальності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз дає підстави виокремити три стійкі механізми впливу. По-перше, технічний зсув у трубній грі, оскільки завдяки сценічній практиці Сандовалья, професійній пресі та викладацькій діяльності сформовано «високий стандарт» універсальності джазового трубача. По-друге, ритмічне оновлення, яке полягає в тому, що інтеграція афро-кубинських структур стала каталізатором перегляду репертуарів і мислення ритм-секцій у некубинських колективах. По-третє, публічні майстер-класи й настанови митця переорієнтували навчальні практики, збалансувавши академічні та імпровізаційні компетенції.

Отже, творчість Артуро Сандовалья істотно вплинула на виконавську реальність джазу кінця XX – початку XXI століть. Механіка цього впливу проявляється у стандартизації складних трубних прийомів, у переосмисленні ролі

афро-кубинського коду як формотворчого чинника мови джазу, а також у зміні педагогічних пріоритетів, що тепер заохочують універсальність як норму. Інституційна легітимація латинджазу та його присутність у програмах провідних центрів створили рамку, в якій модель

Сандовала з приватної віртуозності перетворилася на спільний професійний еталон. Таким чином, вплив митця вийшов за межі індивідуальної кар'єри й став частиною історії глобального джазу, що продовжує зростати на перетині культур та шкіл.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концевич О.Ю. Щоденник виконавської майстерності. Сфера універсальних навичок сучасного трубача. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2019. № 54. С. 174-189.
2. Acosta L. *Cubano Be, Cubano Bop: One Hundred Years of Jazz in Cuba*. Washington, DC, 2003. 288 p.
3. Fernández R. *From Afro-Cuban Rhythms to Latin Jazz*. Berkeley, 2006. 216 p.
4. Mathez J.-P. Arturo Sandoval. *Free at Last! Brass Bulletin*. 1990. № 71. P. 54-60.
5. Moore R.D. *Music and Revolution: Cultural Change in Socialist Cuba*. Berkeley, 2006. 367 p.
6. Roberts J.S. *The Latin Tinge: The Impact of Latin American Music on the United States*. 2nd ed. New York, 1999. 304 p.
7. Sublette N. *Cuba and Its Music: From the First Drums to the Mambo*. Chicago, 2004. 688 p.
8. The 2016 International Trumpet Guild Conference, Anaheim, California. Special Daily Report: Wednesday, June 1, 2016. URL: <https://trumpetguild.org/images/pdf/ITG2016-Wednesday.pdf> (дата звернення: 27.10.2025).
9. Valdés C., Mauleón R. *Decoding Afro-Cuban Jazz. The Music of Chucho Valdés & Irakere*. Petaluma, CA, 2018. 210 p.
10. Washburne C. Latin Jazz. The Other Jazz. *Current Musicology*. 2002. № 71. P. 411-424.

REFERENCES:

1. Kontsevych, O.Yu. (2019). Shchodennyk vykonavskoi maisternosti. Sfera universalnykh navychok suchasnoho trubacha [Performance mastery diary: The scope of universal skills of the modern trumpeter]. *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity*, 54, 174-189 [in Ukrainian].
2. Acosta, L. (2003). *Cubano Be, Cubano Bop: One Hundred Years of Jazz in Cuba*. Washington, DC: Smithsonian Books [in English].
3. Fernández, R. (2006). *From Afro-Cuban Rhythms to Latin Jazz*. Berkeley: University of California Press [in English].
4. Mathez, J.-P. (1990). Arturo Sandoval. *Free at Last! Brass Bulletin*, 71, 54-60 [in English].
5. Moore, R. D. (2006). *Music and Revolution: Cultural Change in Socialist Cuba*. Berkeley: University of California Press [in English].
6. Roberts, J. S. (1999). *The Latin Tinge: The Impact of Latin American Music on the United States (2nd ed.)*. New York: Oxford University Press [in English].
7. Sublette, N. (2004). *Cuba and Its Music: From the First Drums to the Mambo*. Chicago: Chicago Review Press [in English].
8. The 2016 International Trumpet Guild Conference, Anaheim, California. Special Daily Report: Wednesday, June 1, 2016. Retrieved from <https://trumpetguild.org/images/pdf/ITG2016-Wednesday.pdf> (accessed: 27.10.2025). [in English].
9. Valdés, C., & Mauleón, R. (2018). *Decoding Afro-Cuban Jazz: The Music of Chucho Valdés & Irakere*. Petaluma, CA: Sher Music Co [in English].
10. Washburne, C. (2002). Latin Jazz: The Other Jazz. *Current Musicology*, 71, 411-424 [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 25.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025